

підписів, а ділове листування відбувається через електронну пошту та месенджери. Це потребує використання сучасних криміналістичних засобів дослідження цифрової інформації та залучення фахівців у сфері інформаційних технологій.

Таким чином, типові слідчі ситуації під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері підприємницької діяльності відображають закономірності отримання та використання доказової інформації в умовах сучасної економіки. Їх систематизація сприяє підвищенню ефективності досудового розслідування, забезпечує своєчасне отримання доказів та мінімізує ризики втрати важливої інформації. В умовах цифровізації господарської діяльності особливого значення набувають удосконалення методики роботи з електронними доказами, використання спеціальних знань та належна взаємодія між слідчим, прокурором, оперативними підрозділами і спеціалістами різних галузей знань.

Література:

1. Мірковець О. М. Розслідування розбоїв, вчинених організованою групою в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Маріуполь, 2021. 258 с.
2. Методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / О. І. Гарасимів, О. М. Дufenюк, О. В. Захарова та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 312 с.
3. Харкевич Ю. І. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із державним фінансуванням галузі охорони здоров'я в умовах пандемії : дис. ... докт. філософії : 081 Право. Київ, 2024. 222 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-84>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ОЦІНЮВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ВПЛИВУ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Полюшко Алла Валеріївна

здобувач

*Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Сучасний розвиток інформаційного суспільства, стрімке впровадження цифрових технологій у діяльність органів державної влади та

органів місцевого самоврядування, а також поступова трансформація моделі публічного адміністрування обумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до забезпечення принципу рівності та недискримінації під час прийняття управлінських рішень. Якщо ще декілька десятиліть тому оцінювання можливих соціальних наслідків діяльності суб'єктів публічного адміністрування здійснювалося переважно експертним шляхом із використанням паперових документів та окремих статистичних матеріалів, то сьогодні ефективність такого механізму дедалі більше залежить від використання сучасних цифрових технологій, електронних інформаційних ресурсів, автоматизованих систем аналізу даних, засобів електронної взаємодії між органами влади та інструментів штучного інтелекту. Саме тому цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу рішень суб'єктів публічного адміністрування поступово перетворюється на один із найважливіших напрямів удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації державної гендерної політики в Україні.

Особливість сучасного етапу розвитку публічного адміністрування полягає у тому, що цифрові технології перестають виконувати виключно допоміжну функцію автоматизації документообігу та дедалі більше використовуються як повноцінний інструмент прийняття управлінських рішень. Використання електронних реєстрів, державних інформаційно-комунікаційних систем, цифрових платформ, систем електронної взаємодії органів влади, аналітичних модулів обробки великих масивів даних створює принципово нові можливості для комплексного аналізу соціальних процесів, прогнозування наслідків реалізації державної політики та оцінювання потенційного впливу адміністративних рішень на різні категорії населення. За таких умов оцінювання гендерного впливу вже не повинно розглядатися виключно як окрема процедура аналізу нормативно-правових актів або проєктів управлінських рішень. Воно поступово набуває ознак безперервного цифрового процесу, що супроводжує весь життєвий цикл вироблення, прийняття, реалізації та подальшого моніторингу адміністративного рішення.

Адміністративно-правові засади цифровізації зазначеного механізму ґрунтуються насамперед на конституційних принципах верховенства права, рівності громадян перед законом, заборони будь-яких проявів дискримінації, відкритості діяльності органів публічної влади, законності та належного врядування. Конституція України закріплює рівність громадян незалежно від статі та покладає на державу обов'язок забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [1]. Саме ці конституційні положення формують фундамент для подальшого розвитку спеціального законодавства у сфері забезпечення гендерної рівності та цифрової трансформації публічного адміністрування.

Безпосередню нормативну основу функціонування механізму оцінювання гендерного впливу становить Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який визначає одним із пріоритетів державної політики інтеграцію принципу рівних прав і можливостей у діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також встановлює обов'язок врахування гендерного аспекту під час формування та реалізації державної політики [2]. Водночас Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» закріплює загальні механізми забезпечення рівності, недопущення прямої та непрямой дискримінації, створюючи правову основу для аналізу потенційних дискримінаційних наслідків управлінських рішень [3].

Суттєвого значення для цифровізації відповідного механізму набуває Закон України «Про адміністративну процедуру», який започатковує якісно новий підхід до прийняття адміністративних актів, орієнтований на забезпечення прав людини, обґрунтованість управлінських рішень, пропорційність, відкритість адміністративного провадження, належне мотивування адміністративних актів та врахування усіх істотних обставин справи [4]. Хоча зазначений Закон безпосередньо не передбачає здійснення окремої стадії оцінювання гендерного впливу, його положення щодо обов'язкового повного та всебічного дослідження фактичних обставин, дотримання принципів пропорційності, рівності, неупередженості та належного обґрунтування адміністративних актів фактично створюють правові передумови для інтеграції цифрових інструментів оцінювання можливих гендерних наслідків під час адміністративного провадження.

Не менш важливе значення має Закон України «Про правотворчу діяльність», який передбачає використання сучасних підходів до оцінювання впливу нормативно-правових актів, їх відповідності принципам верховенства права, недискримінації та прав людини [5]. Саме цифровізація процедур підготовки проєктів нормативно-правових актів, автоматизований аналіз законодавства, використання електронних баз даних та інформаційно-аналітичних платформ можуть істотно підвищити якість прогнозування можливих гендерних наслідків ще на стадії нормотворчого процесу.

Водночас розвиток цифрових технологій у сфері публічного адміністрування неможливий без належного нормативного регулювання електронного документообігу, цифрової ідентифікації та інформаційної взаємодії між органами влади. Відповідні правові механізми закріплені у Законах України «Про електронні документи та електронний документообіг» [6], «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [7], а також у Законі України «Про Національну програму інформатизації» [8]. Сукупність зазначених нормативних актів формує єдину

адміністративно-правову основу функціонування електронного урядування, без якої цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу була б практично неможливою.

Слід наголосити, що цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу не повинна обмежуватися лише переведенням існуючих процедур у електронну форму. Її основною метою має стати якісна трансформація всієї системи прийняття управлінських рішень, за якої аналіз можливих наслідків для жінок і чоловіків здійснюватиметься автоматично із використанням достовірних статистичних даних, міжвідомчого електронного інформаційного обміну, сучасних методів прогнозування та інтелектуального аналізу великих масивів інформації. У такому випадку оцінювання гендерного впливу перестає бути формальною процедурою, що здійснюється виключно після підготовки проекту рішення, а інтегрується безпосередньо у процес його розроблення. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню якості адміністративних рішень, своєчасному виявленню потенційних дискримінаційних ризиків та забезпеченню реалізації принципу рівності як одного з фундаментальних принципів сучасного публічного адміністрування.

Подальший розвиток адміністративно-правових засад цифровізації механізму оцінювання гендерного впливу безпосередньо пов'язаний із впровадженням сучасних інформаційно-аналітичних технологій у діяльність суб'єктів публічного адміністрування. Якщо традиційне оцінювання ґрунтувалося переважно на експертних висновках, статистичних звітах та аналізі окремих соціальних показників, то сучасні цифрові технології дозволяють здійснювати комплексний аналіз великих масивів інформації практично у режимі реального часу. Насамперед це стосується інтеграції державних електронних реєстрів, інформаційних систем органів виконавчої влади, електронних баз статистичних даних, систем електронного документообігу та інших цифрових ресурсів, які містять відомості про демографічну структуру населення, рівень зайнятості, оплату праці, соціальне забезпечення, освіту, охорону здоров'я, адміністративні послуги та інші показники, що мають значення для оцінювання можливих гендерних наслідків прийняття управлінських рішень. Поєднання таких інформаційних ресурсів у єдиному цифровому середовищі створює принципово нові можливості для формування об'єктивної доказової бази, необхідної для прийняття обґрунтованих адміністративних рішень.

Особливого значення в умовах цифрової трансформації набуває використання технологій аналізу великих масивів даних (Big Data). На відміну від традиційної статистики, яка переважно відображає вже сформовані соціальні процеси, технології Big Data дозволяють виявляти приховані закономірності, прогнозувати можливі зміни та моделювати наслідки майбутніх управлінських рішень ще до їх прийняття. Це означає,

що під час підготовки нормативно-правового акта або індивідуального адміністративного акта цифрова система може автоматично аналізувати інформацію щодо потенційного впливу відповідного рішення на жінок і чоловіків різного віку, професійної належності, місця проживання, соціального статусу чи інших характеристик, які можуть бути пов'язані з виникненням непрямой дискримінації. Подібний підхід суттєво підвищує якість управлінських рішень, оскільки дозволяє перейти від реактивного усунення дискримінаційних наслідків до їх превентивного прогнозування.

Одним із найбільш перспективних напрямів розвитку цифровізації механізму оцінювання гендерного впливу є застосування технологій штучного інтелекту. Уже сьогодні алгоритми машинного навчання здатні аналізувати значні обсяги нормативно-правової інформації, автоматично виявляти потенційно дискримінаційні положення проєктів нормативно-правових актів, порівнювати їх із чинним законодавством, міжнародними стандартами, судовою практикою та статистичними показниками, формуючи для розробників відповідні аналітичні рекомендації. У перспективі такі системи можуть інтегруватися безпосередньо до процесу підготовки проєктів адміністративних актів, попереджаючи посадову особу про можливість виникнення непрямой дискримінації ще до прийняття остаточного рішення. При цьому остаточне управлінське рішення повинно залишатися виключно за уповноваженою посадовою особою, тоді як цифрові технології мають виконувати функцію інтелектуальної підтримки прийняття рішень, забезпечуючи їх більшу обґрунтованість, повноту та об'єктивність.

Водночас використання штучного інтелекту потребує належного адміністративно-правового регулювання. Алгоритми автоматизованого аналізу самі по собі не є нейтральними, оскільки їх ефективність безпосередньо залежить від якості вихідних даних, принципів програмування та критеріїв оцінювання, закладених розробниками. Саме тому цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу повинна супроводжуватися законодавчим визначенням вимог до прозорості функціонування таких алгоритмів, можливості перевірки їх логіки, забезпечення захисту персональних даних, дотримання принципу недискримінації та обов'язкового контролю людини за результатами автоматизованого аналізу. Лише за таких умов використання цифрових технологій відповідатиме принципам законності, пропорційності, обґрунтованості та належного врядування, закріпленим у Законі України «Про адміністративну процедуру» [4].

Не менш важливою складовою цифровізації є розвиток електронної взаємодії між органами публічної влади. Практика свідчить, що під час оцінювання можливих гендерних наслідків одного управлінського

рішення нерідко виникає потреба у використанні інформації, яка знаходиться у розпорядженні різних державних органів. Автоматизований міжвідомчий обмін інформацією дозволяє уникнути дублювання адміністративних процедур, значно скоротити строки проведення аналізу та забезпечити комплексність оцінювання. Крім того, інтеграція цифрових платформ сприяє підвищенню достовірності інформації, мінімізує вплив людського фактора та створює умови для постійного оновлення аналітичних даних, що особливо важливо в умовах швидких соціально-економічних змін.

Важливим напрямом удосконалення адміністративно-правового механізму є також створення спеціалізованих цифрових модулів оцінювання гендерного впливу, інтегрованих до інформаційних систем, що використовуються органами державної влади. Такі модулі могли б автоматично перевіряти проекти нормативно-правових та індивідуальних адміністративних актів за визначеними критеріями ризику, аналізувати статистичні показники, формувати відповідні аналітичні висновки, моделювати можливі соціальні наслідки та генерувати рекомендації щодо усунення потенційних дискримінаційних факторів. Фактично йдеться про створення цифрової системи підтримки прийняття адміністративних рішень, у якій оцінювання гендерного впливу стане невід'ємною складовою загальної процедури підготовки управлінських рішень.

Окремої уваги заслуговує розвиток відкритих даних як одного із ключових інструментів цифрової держави. Забезпечення відкритого доступу до узагальнених статистичних показників, результатів проведених оцінювань, інформації про реалізацію державних програм та інших аналітичних матеріалів сприятиме не лише підвищенню прозорості діяльності суб'єктів публічного адміністрування, але й розширенню можливостей громадського контролю, наукових досліджень та незалежної експертної оцінки ефективності державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності. Водночас відкритість даних повинна поєднуватися з безумовним дотриманням законодавства про захист персональної інформації та інформаційну безпеку, що є необхідною передумовою довіри громадян до цифрових сервісів держави.

У сучасних умовах цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу повинна розглядатися не як окремий напрям інформатизації діяльності органів влади, а як складова комплексної трансформації всієї системи публічного адміністрування. Її кінцевою метою є не лише автоматизація існуючих процедур, а й формування принципово нової моделі прийняття управлінських рішень, заснованої на доказовому підході, використанні об'єктивних даних, сучасних цифрових технологій та прогнозуванні можливих соціальних наслідків ще до реалізації відповідного рішення. Саме така модель відповідає сучасним тенденціям розвитку

європейського адміністративного права, принципам належного врядування та цифрової держави.

Таким чином, цифровізація механізму оцінювання гендерного впливу рішень суб'єктів публічного адміністрування є закономірним етапом розвитку адміністративного права в умовах інформаційного суспільства. Її адміністративно-правове забезпечення повинно охоплювати не лише вдосконалення нормативної бази, а й комплексне впровадження сучасних цифрових технологій у процес підготовки, прийняття, реалізації та моніторингу управлінських рішень. Використання електронних інформаційних систем, державних реєстрів, технологій Big Data, штучного інтелекту, автоматизованих аналітичних платформ та міжвідомчої електронної взаємодії здатне суттєво підвищити об'єктивність, оперативність і наукову обґрунтованість оцінювання гендерного впливу. У перспективі доцільним видається законодавче закріплення єдиних вимог до цифрового оцінювання гендерного впливу, визначення порядку використання інтелектуальних інформаційних систем під час прийняття адміністративних рішень, встановлення вимог до прозорості алгоритмів автоматизованого аналізу, а також інтеграція відповідних цифрових модулів до інформаційних систем органів публічного адміністрування. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності державного управління, забезпеченню принципів рівності та недискримінації, формуванню доказового підходу до прийняття адміністративних рішень і подальшому розвитку сучасної цифрової держави.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. Дата оновлення: 19.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
3. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI. Дата оновлення: 30.05.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
4. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Дата оновлення: 15.11.2024. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-IX>
5. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. Дата оновлення: 19.04.2025. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. Дата оновлення: 31.12.2023. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

7. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. Дата оновлення: 18.12.2024. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

8. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. Дата оновлення: 01.03.2023. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-85>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ

Кравченко Руслан Андрійович

аспірант кафедри права

Приватного вищого навчального закладу

«Університет сучасних знань»,

ORCID ID: 0009-0005-1010-7252

Питання адміністративно-правового регулювання проходження служби в органах прокуратури належить до тих наукових проблем, які, попри свою тривалу присутність у вітчизняній юридичній думці, так і не набули завершеного доктринального осмислення. Причина цього криється передусім у перманентному реформуванні прокурорської системи України впродовж усього періоду незалежності, а особливо – після ухвалення Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII та внесення до Конституції України змін щодо правосуддя Законом України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року, коли норми про прокуратуру були вилучені з розділу VII і викладені у новій статті 131-1 Основного Закону в межах розділу VIII «Правосуддя». Відтоді законодавство, що регламентує службу в органах прокуратури, зазнало десятків змін, найбільш системними з яких стали ті, що були запроваджені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 року № 113-IX [1]. Станом на чинну